

Año I. Palma 10 Enero de 1873. Núm. 1.

EL MAGISTERIO BALEAR

PERIÓDICO DE PRIMERA ENSEÑANZA.

Sale los días 10, 20 y 30 de cada mes.

Puntos de suscripción.	DIRECCIÓN Y REDACCIÓN, Consolación, n.º 18.	Precios de suscripción.
En la Administración y en la Imprenta y Libro- ría de D. P. J. Gelabert.	ADMINISTRACION, S. Lora, n.º 41.	Por trimestre. 1 1/2 pts. Por semestre. 2 1/2 » Por un año. 5 »

ADVERTENCIA.

Este número y el siguiente de EL MAGISTERIO BALEAR se repartirán a todos los antiguos suscriptores de EL FOMENTO BALEAR y a todos los maestros de la provincia. Los que no quieran ser considerados como tales suscriptores, se servirán devolver el periódico con solo escribir en la faja *no se admite* y devolverlo al correo.

Los maestros que quieran disfrutar las ventajas de la Asociación se servirán adherirse, dirigiendo la carta al Director del periódico. Los que no devuelvan los dos primeros números se considerarán como suscriptores.

A LOS MAESTROS DE PRIMERA ENSEÑANZA DE ESTA PROVINCIA.

Reunidos un crecido número de vosotros el domingo 18 de Agosto del año último, con el objeto de conocernos personalmente y establecer entre todos relaciones de fraternal amistad para auxiliarnos mutuamente, se tomó el acuerdo de quedar constituidos en Asociación bajo las bases de todos conocidas, y desarrolladas en el proyecto de reglamento que, con carácter de interino, se publicó con fecha 5 de Diciembre próximo pasado en el periódico de instrucción «El Fomento Balear.»

NOTÍCIES RELACIONADES AMB INCA
A LA REVISTA
EL MAGISTERIO BALEAR
(1873-1900)

CONTEXT HISTÒRIC

1873

Rei Amadeu I
de Savoia (1871-73)

Guerra Civil
(carlistes) 1872

**Situació política
molt inestable**

Abdicació del rei (febrer 73)

PRIMERA REPÚBLICA

Revoltes cantonals entre federalistes i centralistes

COP D'ESTAT (General Pavía)

Restauració de la monarquia
Alfons XII

CONTEXT SOCIOECONÒMIC

1873

**Augment constant
de la població**

→ Migracions a Amèrica

→ Èxode cap a les ciutats

→ Excés de ma d'obra

- Fam
- Precarietat
- Analfabetisme
- Explotació infantil

POBLACIÓ ACTIVA	7 milions
ASSALARIATS	4 milions
AGRICULTURA	2 milions

CRONOLOGIA HISTÒRICA

1874-1900

- Final de la República. Alçament militar del general Martínez Campos (1874).
- Fi de les guerres carlistes i restauració de la Monarquia Borbònica (1876).
- **Redacció de la nova constitució** (1876).
- Privatització dels espais naturals (1879).
- Sagasta com a nou cap del Govern recupera llibertat de premsa (1881).
- Sublevacions republicanes i vagues repetides de treballadors (1883).
- **Manifestacions de protesta dels estudiants** (1884).
- **Creació dels sindicats de treballadors** (1889).
- Alternança de governs conservadors i liberals.
- **Atemptat amb bomba al Gran Teatre Liceu de Barcelona** (1893).
- Pèrdua de les colònies (Cuba, Puerto Rico, Filipines, ...) (1898).
- Unamuno, Ortega, Azorín, ... demanen l'**europèitxació intel·lectual i moral** (1898)
- **Prohibició de treballar als menors de 10 anys** (1900).

LA REVISTA

Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació

DOI: 10.2436/20.3009.01.134

Núm. 24 (juliol-desembre, 2014), pàg. 51-68

Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

ISSN: 1134-0258

e-ISSN: 2013-9632

TEMA MONOGRÀFIC

La premsa pedagògica en la construcció de la identitat professional dels mestres: *El Magisterio Balear*¹

*Educational media in the construction of teacher's
professional identity: El Magisterio Balear*

Francesca Comas Rubí

xisca.comas@uib.es

Universitat de les Illes Balears (Espanya)

Bernat Sureda Garcia

bernat.sureda@uib.cat

Universitat de les Illes Balears (Espanya)

Data de recepció de l'original: gener de 2014

Data d'acceptació: març de 2014

El Magisterio Balear fou una **revista** relacionada amb el **món educatiu** de les Illes Balears que es va **publicar** entre gener de **1873** i setembre de **1936**. La seva història es pot dividir en **tres èpoques**:

- **Primera època** (1873-1900). Diversos directors. Els primers mesos fou de periodicitat **desenal** i es va subtitular *Periódico de Primera Enseñanza* (1873-92). A partir de 1885 incorporà notícies estrangeres. Entre 1892 i 1900 es va subtitular *Periódico semanal de Primera Enseñanza*.
- **Segona època** (gener-juliol 1900): En fou director Francesc Sancho.
- **Tercera època** (octubre 1900-setembre 1936). Dirigida entre d'altres per Joan Capó i Valls de Padrines. Començà a incorporar algunes **il·lustracions**. Inicialment subtitulada *Semanario de Primera Enseñanza* i durant la II República, *Órgano de los maestros de Primera Enseñanza de esta provincia*.

La seva principal funció era la **difusió** de les **notícies de caire educatiu i pedagògic** que tenien a veure amb la **nostra comunitat**. Va ser **continuació** de la publicació ***El Fomento Balear***.

EL MAGISTERIO BALEAR FOU:

Canal d'informació i difusió
pedagògica

- Conferències
- Articles
- Discursos pedagògics

Butlletí informatiu
“de l'administració”

- Vacants a les escoles
- Provisió de places
- Política administrativa
- Reivindicacions professionals

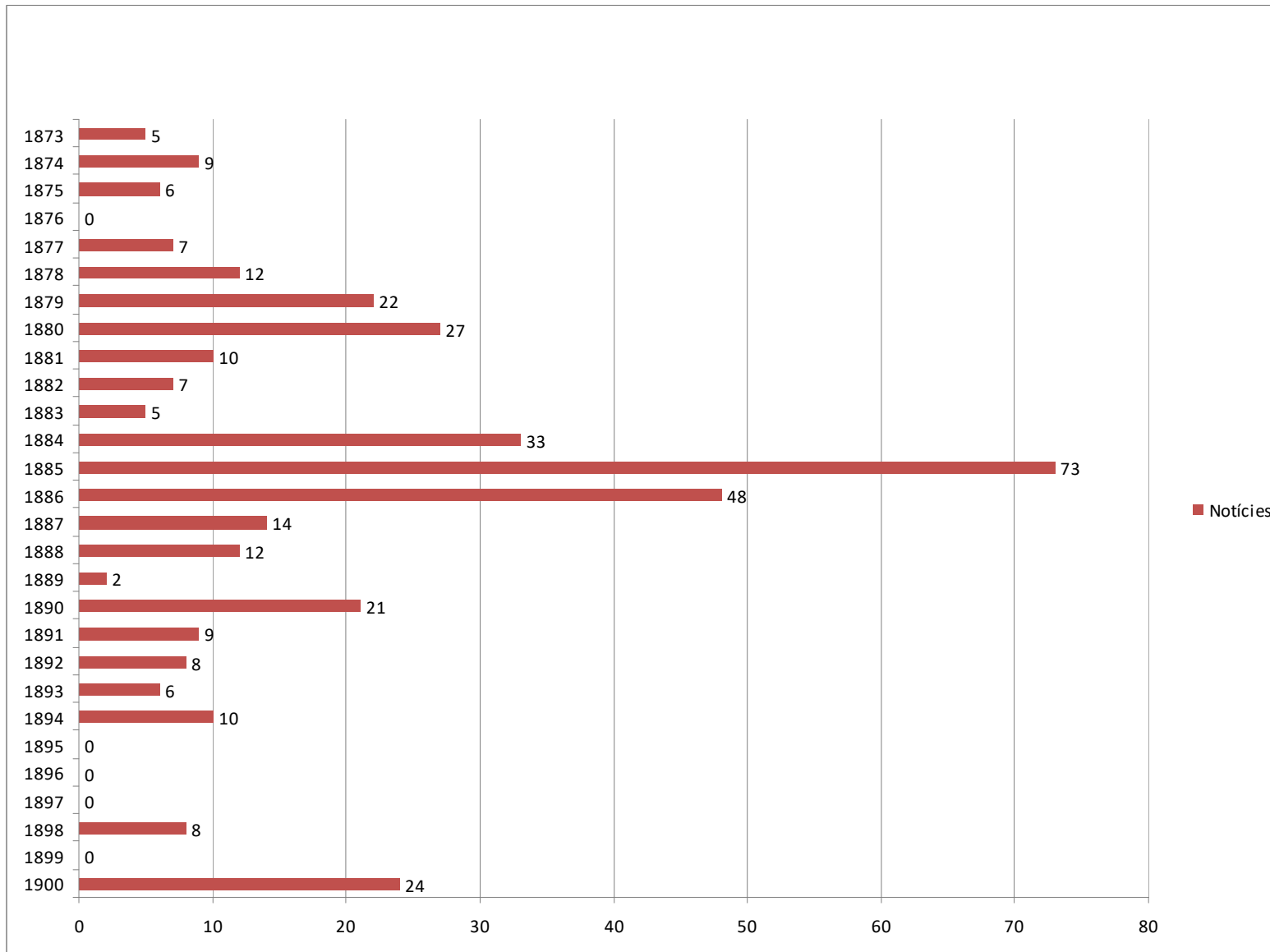
Òrgan de l'Associació de
Mestres de Primer Ensenyament

Col·lectiu de treballadors i
treballadores de l'ensenyament

Redactada pels propis mestres d'ensenyament primari

RELACIÓ DE NOTÍCIES 1873-1900

378 notícies relacionades amb **Inca**

TRACTAMENT DE LES NOTÍCIES

DATA (dd/mm/aaaa)

NÚMERO

PÀGINA

TÍTOL (una frase que defineixi el tipus de notícia)

RESUM (tant si és una notícia breu com si és extensa)

A QUI AFECTA (persona o institució)

PROBLEMES AMB EL CERCADOR (416 notícies)

- Hem hagut de descartar les notícies del **Pont d'Inca**.
- També hem descartat les paraules com: **incalculable** que també apareixien a la selecció.

CLASSIFICACIÓ DE LES NOTÍCIES PER TEMÀTICA

Administratives

- Proposició mestres/plaça
- **Nomenaments**
- Preses de possessió
- Cessaments
- **Escalafó general i provisional**
- **Provisió d'escoles i places vacants**
- Gestió de places, escoles, mestres, ...
- Permisos
- **Habilitacions**
- Recursos d'alçada
- Nous locals escolars i per a l'Associació
- Provisió d'alumnes
- Obres escolars
- Compliment d'instruccions
- **Visita d'Inspectors**
- Informes mestres
- Expedients disciplinaris
- Escola nocturna
- Resultats exàmens

Econòmiques

- **Pagament mestres**
- Assignació de sous
- **Aportacions solidàries**
- Pressuposts municipals
- Ajornaments
- Deutes
- **Habilitat d'Inca**
- Retorn préstec
- Aportacions a les despeses de guerra

Altres notícies

- **Articles pedagògics**
- **Anuncis comercials**
- **Salut pública i malalties**
- Reunions de l'Associació de Mestres
- Sol·licituds a l'Associació de Mestres
- Junta Local d'Inca (de l'Associació)

Altres notícies

- **Crítiques i queixes**
- Compliment d'instruccions
- Exàmens de revàlida
- Defuncions mestres
- Loteria de Nadal
- **Agraïments**
- **Oferta classes de magisteri (Severa Mad.)**
- Inauguracions de cursos escolars
- Pròrroga Secció Socors
- **Visita d'Alfons XII a Inca**
- **Inauguració de la línia de tren Palma – Inca**
- **Premis Escolars**
- Accidents

MESTRES D'INCA CITATS A LA REVISTA (1873-1900)

Dones mestres

- Magdalena Mas Font
- Margalida Ripoll Trobat
- Antònia Maria Beltrán Mas
- Maria Sastre Borràs
- Sor Juliana (*hija de la Caridad*)
- Antònia Aina Mesquida

Homes mestres

- Mateu Sala Prohens
- Vicente Regall Guzmán
- Geroni Cloquell Mateu
- Jeroni Roig
- Jaume Mas Noguera
- Josep Mateu

Pel que fa a l'ensenyament públic, **Inca**, des de **finals del segle XIX** comptava amb **2 escoles unitàries de nins i 2 de nines**.

NOTÍCIES MÉS RECURRENTS (INCA)

(116) **Anuncis comercials** (son **tres anuncis** que es repeteixen a quasi tots els números de la revista entre **setembre de 1884 i desembre de 1886**).

(45) **Notícies de la Junta de Primer Ensenyament d'Inca** o Junta Local d'Instrucció Pública. Depenia de la junta provincial.

(35) **Pagaments de mestres** convocatòries per fer els pagaments. Encara *passaven més fam que un mestre d'escola*.

(21) **Escalafó general i provisional** (del magisteri nacional) constitueix un sistema de **categorització** de les i els **docents** pertanyents a la carrera docent pública, segons les seves **funcions, títols, desenvolupament professional, temps de servei i resultats en els processos d'avaluació**, que determina la **remuneració i els ascensos de categoria** dels docents.

(16) **Provisió d'escoles i places vacants** mitjançant la presa de possessió de propietaris/àries o interins/ines.

(15) **Notícies relacionades amb "l'habilitat"** era la persona que s'encarregava de fer els pagaments als mestres.

INCOMPARABLES MAQUINAS PARA COSER

DE

LA COMPAÑIA FABRIL «SINGER.»

SUCURSAL EN PALMA

4 JAIME II, 4.

La enseñanza de las labores en las Escuelas de niñas debe resultar necesariamente completa, perfecta y acabada si las Señoras Profesoras disponen de una máquina para coser y en ella adiestran y educan á sus discípulas.

Las exigencias de la época excluyen casi por completo cierta clase de costura hecha á mano, cuando la máquina la da superior en calidad y hermosura con una economía pasmosa de tiempo y sin detrimento de la vista, uno de los órganos mas esenciales del cuerpo humano.

Dos pesetas 50 cénts. semanales.

PROPAGANDA 1

es necesario desembolsar no más, ó su equivalencia por cuotas mensuales ó trimestrales, para obtener una de las máquinas de la Compañia Fabril «Singer» que son las más á propósito para la enseñanza en las escuelas de niñas, según así lo han entendido diversas Juntas de Instrucción Pública de España y no pocas Juntas Locales de Primera enseñanza, adoptando exclusivamente nuestros modelos en las escuelas públicas.

Tenemos viajantes en todos los pueblos de la provincia con residencia en Manacor. **Inca.** Lluchmayor. Mahón. Ciudadela é Ibiza, los cuales giran visitas periódicas y se encargan gratis de todas las atenciones y enseñanza á domicilio.

MÀQUINES DE COSIR COMPAÑIA FABRIL SINGER

Un d'aquests *vijantes* que feien
visites periòdiques vivia a Inca

PROPAGANDA 2

0

MAQUINAS PARA COSER DE TODOS SISTEMAS RELOJERÍA DE RUBIROLA

Odon-Colom y Siete Esquinas—Palma.

Primera casa en esta Isla que hace tiempo viene expendiendo las máquinas para hacer ojales, camisería, sastrería, zapatería, y en especial para bordados.

Nuevos inventos, solidez y reformas.

La misma casa cuenta con viajantes inteligentes para atender á cuantas reclamaciones se le hagan, con residencia en esta Capital, Manacor, Felanitx, Sóller, **Inca**, Bini-salem, Mahon, Ciudadela é Ibiza.

Ven á á plazos de 4 á 40 reales semanales. Toda máquina se entrega á la prueba del comprador.

Se recomponen toda clase de máquinas para coser y además relojes, á precios módicos.

Relojería de Rubirola, Odon-Colom.

MÀQUINES DE COSIR RELOJERÍA DE RUBIROLA

Primera casa en esta Isla que hace tiempo viene expendiendo las máquinas para hacer ojales, camisería, sastrería, zapatería, y en especial para bordados.

Un d'aquests viajantes inteligentes vivia a Inca

COMPENDIO DE ANALOGÍA Y SINTAXIS CASTELLANAS
POR
S. T. FERRANDO.

Este *Compendio* que se recomienda á los Maestros de 1.ª Enseñanza, á pesar de su menor extensión, contiene igual cantidad de doctrina que el *Epítome* de la R. A., y por sus breves definiciones, y sencillo método, hacen que sea de grandísima utilidad para los niños que empiezan á dar lecciones de memoria.

Se halla de venta en las principales librerías de Palma, Manacor, **Inca** y Felanitx, la de los señores *Parpal* en Mahon y *Verdèra* en Ibiza al ínfimo precio de dos reales ejemplar.

Considerable rebaja á los Sres. Maestros.

COMPENDIO DE ANALOGIA Y SINTAXIS CASTELLANAS

... de grandísima utilidad para los niños que empiezan a dar lecciones de memoria ...

... de venta en las principales librerías de Palma, Manacor, Inca y Felanitx, ...

03-01-1874 núm. 1 pàgina 12

COBRAMENT D'ENDARRERIMENTS (MESTRES D'INCA)

Després de **més de dos anys** sense cobrar un duro, als mestres i les mestres d'Inca els va arribar la “**feliç notícia**” ...

Los Maestros de las escuelas públicas de **Inca** están de enhorabuena, pues acaban de cobrar la friolera de nueve trimestres de atrasos por personal. Felicitamos al nuevo Ayuntamiento y lo haremos cumplidamente tan luego como con otro esfuerzo satisfaga material y alquileres; no dudando que en lo sucesivo mostrará igual celo que ahora, teniendo siempre cubiertas todas las atenciones de la 1.ª Enseñanza.

PALMA.—Imprenta de Pedro José Gelabert.

13-03-1875 núm. 11 pàgina 3

PRESUMPTA DESAPARICIÓ D'UN MESTRE D'INCA

Parece que á consecuencia de un oficio pasado á la Junta provincial por el Alcalde de **Inca**, se trata de formar expediente al maestro de dicho pueblo por abandono de escuela.

Esperamos que nuestro compañero podrá contestar satisfactoriamente á los cargos que se le hacen de lo cual nos alegraríamos.

Tot i que no hem trobat més informació, la notícia demostra el corporativisme de l'Associació a l'hora de **defensar els mestres i les mestres**.

27-06-1885 núm. 26 pàgina 7

ESTAT RUINÓS ESCOLA DE NINS

«El local de la escuela pública de niños establecida en la calle de Dureta de este pueblo, es la acusación más terrible que en justicia puede hacerse contra la Junta Local de instrucción pública y demás autoridades encargadas de velar por los intereses de la enseñanza de esta población.

Nadie lo creerá, y sin embargo la verdad es que dicho local amenaza ruina, de modo que los niños mientras permanecen en la escuela corren el inminente peligro de ser víctimas de una catástrofe, y en la parte que el local no ofrece este peligro, está tan deteriorado y en un abandono tal que mejor serviría para poeilga que para escuela.

Si á este punto llega el descuido en un ramo de la administración municipal de tanta importancia, ¿podrían decirnos los señores de la Junta especial de enseñanza, que hacen para desempeñar dignamente su cometido? Quisiéramos saberlo para poderlo justificar.»

Para tamaños descuidos no hay justificación posible.

No hay sino la expiación.

La pena de que los señores que componen la Junta Local, en unión de los que forman el Ayuntamiento vayan á pasar seis horas diarias dentro de aquel local estudiando *humanidad*; hasta que tengan construido ó alquilado uno decente, sano y capaz para dar la conveniente seguridad, salud y educación á los infelices niños que hoy corren allí peligros de varios géneros.

Entre los cuales no es el menor el tener por administradores á quienes tal escándalo toleran.

La revista es fa ressò de l'estat **lamentable** de l'edifici on es troba l'**Escola de nins**. Tot i això, **tres anys després** es denuncia que l'escola **segueix en estat deplorable**.

17-09-1887 núm. 38 pàgina 8

RECONeixEMENT ALS MILLORS ALUMNES D'INCA

*Parece que el primer domingo del mes de Octubre próximo se adjudicarán ciertos **premios** a los alumnos del Colegio de Inca que obtuvieron las **primeras notas** en los últimos exámenes de prueba de curso. Con tal motivo tendrán lugar algunos festejos la tarde y noche del mismo día, amenizando el acto la banda de la Sociedad Filarmónica de aquella importante Villa.*

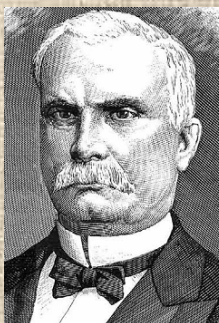
22-10-1892 núm. 43 pàgina 6

CLASSES PREPARATÒRIES DE LA PROFESSORA MADARIAGA

Hemós leído en un periódico local que la profesora D. Severa Madariaga de Ferrer ha inaugurado en **Inca** clases preparatorias para los tres cursos de la carrera del Magisterio y para oposiciones á escuelas. Añade el mismo periódico que dicha señora piensa dar algunas conferencias pedagógicas en el colegio de Santo Tomás de Aquino situado en aquella villa.

Declarada l'any 2009 **filla adoptiva** de la ciutat d'Inca en agraïment a la seva dedicació a l'**educació femenina** de la ciutat. Uns anys després (1900) obriria la **primera acadèmia de nines**.

NOTÍCIES DESTACADES

6

03-11-1894 núm. 45 pàgina 7

APORTACIONS MONETÀRIES MONUMENT “MOYANO”

- Els mestres del Partit Judicial d’Inca decidiren col·laborar econòmicament fent aportacions d’entre **0,50 i 1,50** pessetes depenent dels seus **sous** anuals.
- **Total recaptat:** 37.000 pts. (insuficient). Aportació pressupost públic.
- **Inaugurat** l’11 de novembre de 1900 al **carrer Atocha** (Madrid).
- Després passà al pati de l’Institut Claudio Moyano i finalment al Carrer Claudio Moyano (1982, 125è aniversari Llei M.).

Claudio Moyano
1809-1890

19-04-1898 núm. 16 pàgina 7

SUBSCRIPCIÓ NACIONAL PEL FOMENT DE LA MARINA DE GUERRA

A causa de les guerres de 1898, es va obrir una subscripció pública perquè els mestres fessin la seva aportació.

La reina Maria Cristina va encapçalar les aportacions amb la quantitat d'un milió de ptes.

Entre els mestres figurava Josep Mateu, mestre d'Inca.

Dados los patrióticos sentimientos de todos, pocos serán los Maestros de Baleares que permanezcan sordos al llamamiento que sobre tal asunto hicimos desde las columnas de nuestro semanario, siendo ya varias las adhesiones que, con tal motivo, hemos recibido de respetables y queridos consocios.

«No uno sino dos, tres, ciento y hasta la médula de los huesos, debiéramos suscribir los Maestros para vengar los groseros insultos de los yankées.»

05-12-1900 núm. 8 pàgina 7

EXPEDIENT DISCIPLINARI AL MESTRE MATEU

El señor Font dió cuenta de un expediente que el Ayuntamiento de **Inca** incoó contra el maestro de aquella ciudad señor Mateu, por supuestas faltas en un acto de examen, y en el que se pide se imponga á dicho maestro el correctivo correspondiente.

Leído el expediente, fué aprobado el dictámen presentado por el señor Font diciendo que el señor Mateu no había incurrido en penalidad alguna, pues en su escrito elogia al Ayuntamiento y explica su proceder en el acto de las oposiciones como individuo de tribunal. Propuso el sobreseimiento.

D. Joaquín Roselló, cajero que fué de fonde 1ª enseñanza, pide autorización á la Junta para levantar su fianza, acordándose que no estaba en las atribuciones de la Corporación hasta que esté terminada y aprobada la liquidación.

L'Ajuntament d'Inca va obrir **expedient disciplinari** a un mestre per irregularitats com a **membre d'un tribunal d'oposicions**.

Després de llegir l'**expedient** i a instància de l'instructor es va proposar **sobreseure el cas**.

Per tant es va acordar **retornar-li la fiança**.

AMEIB

C/ Antoni Torrandell, 59 . Inca

Telèfon: 971504279

E-mail: ameib@dgice.caib.es

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ, UNIVERSITAT
I I RECERCA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ PRIMERA INFÀNCIA, INNOVACIÓ
I COMUNITAT EDUCATIVA

— **ARXIU** i
— **MUSEU** de
— l'**EDUCACIÓ** de
— les **ILLES BALEARS**

Aulí Ginard, Antoni / Llull Sarralde, Jaume / Pons Julià, Joan